

Bovenlokaal samenwerken maakt het verschil

Partnerschappen zijn een kernbegrip van bovenlokaal werken en leiden tot nieuwe verbindingen en hefboomen in het cultuurveld en de samenleving. Projectmatig samenwerken gebeurt met een brede waaier aan actoren en organisaties: van binnen en buiten de culturele sector, vaak ook met de doelgroepen zelf.

Partners zijn vaak strategisch gekozen om specifieke doelgroepen te bereiken of expertise te bundelen. Deze diversiteit is essentieel om maatschappelijke uitdagingen aan te pakken, inclusie en participatie te bevorderen en nieuwe publieken te bereiken.

Reflecties

De afgelopen 5 jaar ontmoette OP/TIL denkers, durvers en doeners die hun bovenlokale culturele ambities waarmaken. Onderweg verzamelden we inzichten en lessen. Die delen we hier met jou.

Waarom samenwerken?

Bovenlokale projecten richten zich op gedeelde uitdagingen en verbinden verschillende actoren, wat leidt tot concrete resultaten. De motieven om met partners samen te werken zijn divers en beïnvloeden de keuze van de partner en de rol in het project.

- Aanpakken van gedeelde (maatschappelijke) uitdagingen die bovenlokaal aanwezig zijn: vergrijzing, talentontwikkeling, digitale transformatie, ...
- Delen van (schaarse of unieke) middelen: denk aan ruimte, techniek, communicatiekanalen, netwerk of personeel
- Slagkracht en efficiëntie winnen door middelen te bundelen en taken te verdelen, vooral met sterkere partners
- Inhoudelijke versterking door sectoroverschrijdende expertise en ervaring in te brengen
- (Complementaire) expertise inzetten rond doelgroepen
- Professionalisering bevorderen door een platform of structuur op te zetten met een specifiek doel (vb. talentontwikkeling voor specifiek genre)
- Informatie-uitwisseling in een lerend netwerk met ruimte voor kennisdeling

Met wie samenwerken?

Bovenlokale cultuurprojecten blinken uit in het smeden van brede en gevarieerde partnerschappen, zowel binnen als buiten de culturele sector. Door strategisch te kiezen voor partners met complementaire sterktes en netwerken, ontstaat een rijk weefsel van samenwerkingen.

Meer samen-
werkingen over
sectoren heen

← Bos-Grens verbindt
bewoners en
wandelaars met
verhalen en kunst.

Aan de slag binnen de culturele sector

Lokale cultuuractoren zoals cultuurcentra, bibliotheken en cultuurdiensten zijn actief en veelgevraagd. In de eerste zes subsidierondes bleek al dat ze een rol spelen in 9 op de 10 projecten. Gemeenten zijn niet alleen initiatiefnemer of dragende partner, maar ook aanjager, toeleider of ondersteuner in hun culturele veld. Ook de IGS'en cultuur zijn van belang als matchmaker en motor in een regio.

Andere belangrijke culturele partners komen uit de jeugdsector, sociaal-cultureel werk, of zijn te vinden in de cultureel erfgoedveld. Individuele kunstenaars (uit diverse disciplines), circus- en amateurkunstenorganisaties en koepels worden ook aangesproken.

Op verkenning buiten de culturele sector

De brede welzijns- en zorgsector (jeugd welzijn, psychiatrie, gevangenis en woonzorgcentra) is een gegeerde partner. We zien ook veel samenwerkingen met onderwijs: zowel met lager, secundair, hoger onderwijs én met DKO.

Samenwerkingen over de grenzen van de culturele sector heen met de beleidsdomeinen welzijn, zorg of onderwijs ... zijn expliciet bedoeld om mensen te bereiken die traditioneel minder of geen contact hebben met cultuur.

Sporadisch duiken ook toerisme, economie, mobiliteit, ruimtelijke ordening, onroerend erfgoed, sport, natuur- en transitiebewegingen op.

Samenwerken in een horizontale structuur

Bovenlokale projecten vragen om verschillende soorten betrokkenheid en rollen. Partners kunnen actief betrokken zijn bij de integrale uitvoering of eerder bij de ontwikkeling, specifieke deeltrajecten of kennisdeling.

De projectmatige samenwerkingen zijn vaak horizontaal van aard: met een gedeelde verantwoordelijkheid en macht, soms startend vanuit bestaande informele relaties. Dat vraagt vaak tijd om vertrouwen op te bouwen en gedragenheid te creëren.

Samenwerken is hier geen middel, maar een motor voor kwaliteit, efficiëntie en innovatie. Door kennis, middelen en verantwoordelijkheden te delen, overstijgen projecten de beperkingen van individuele actoren.

De motieven zijn divers, maar raken telkens aan een gedeeld belang en gedeelde ambitie. Bovenlokale projecten tonen dat het delen van macht en middelen leidt tot gedragen en robuuste culturele praktijken.

De projecten zetten stevig in op nieuwe samenwerkingen, zowel binnen cultuur als sectoroverstijgend. Die samenwerkingen zijn vaak een experiment, maar worden tegelijk gezien als de belangrijkste meerwaarde.

Hoe betrek je de doelgroep echt?

De doelgroep wordt niet enkel bereikt, maar vaak ook actief betrokken. Via participatie en cocreatie bouwen ze mee aan de realisatie van het project. Verschillende doelgroepen expliciet benoemd, zoals senioren, jongeren, mensen

Samenwerken is leren.
Het is tijd nemen en durven
experimenteren om door te
groeien in je culturele praktijk.

- Sylvia Matthys, consulent OP/TIL

Samenwerken met partners uit andere sectoren?

Vind inspiratie in onze andere publicaties

Ontdek
waar
natuur &
cultuur
elkaar
ontmoeten

Trek de troef
van cultuur &
ondernemen.

Koester de
verbindingen
tussen welzijn
en cultuur

met beperking of psychische kwetsbaarheid, nieuwkomers, de LGBTQ+ gemeenschap, buurtbewoners, gevangenen en (amateur) kunstenaars. Samenwerking met organisaties die deze groepen goed kennen, verhoogt de kans op betekenisvolle participatie.

De keuze van partners hangt sterk samen met de doelgroep die een project voor ogen heeft. Partners fungeren als sleutelfiguren: ze openen deuren, bouwen bruggen, vertalen noden en versterken betrokkenheid.

De ambitie om cultuurparticipatie te maximaliseren – zeker voor minder vanzelfsprekend bereikbare groepen – stuwt bovenlokale projecten richting diverse, sectoroverstijgende partnerschappen.

Bovenlokale projecten tonen aan dat maximale cultuurparticipatie pas mogelijk wordt wanneer doelgroepen niet enkel bereikt, maar ook betrokken worden. Door hen te erkennen als mede-makers, ontstaat eigenaarschap, betekenisvolle interactie en duurzame impact.

Partners die dicht bij deze groepen staan, versterken niet alleen het vertrouwen, maar ook de legitimiteit en effectiviteit van het project. Het betrekken van doelgroepen is dus geen extraatje, maar een fundamenteel onderdeel van de partnerschapstrategie.

Samenwerken in de eigen regio

Bovenlokale projecten hebben stevige wortels in hun omgeving. Samenwerkingen tussen naburige gemeenten komen frequent voor. Projecten werken intensief samen met actoren in hun eigen geografische nabijheid, over

Meer details

← Tussen welzijn en cultuur lokale besturen de stem van mensen in kansarmoede luider klinken via inspringtheater.

gemeentegrenzen heen. IGS'en cultuur en andere culturele netwerken vormen een natuurlijke structuur: gemeenten of partners zijn hier sowieso al mee verbonden. Lokale partners uit omliggende gemeenten zoals bijvoorbeeld scholen of DKO, cultuurhuizen, bibliotheken of zorginstellingen worden intensief betrokken.

Bovenregionaal en stedelijk

Meerdere projecten betrekken expliciet partners uit verschillende grote steden, verspreid over Vlaanderen en Brussel. Professionele cultuurpartners uit andere steden, hogescholen, universiteiten en nationale organisaties (koepels, bovenbouw) versterken het netwerk. De samenwerking overstijgt vaak de provinciegrenzen. Soms zijn ook internationale partners betrokken of bieden ze inspiratie.

Ruimtelijke spreiding als strategische keuze

Bovenlokale projecten zoeken hun partners zowel dichtbij als verder weg. Ze werken samen met organisaties uit de eigen regio, maar net zo goed met spelers uit andere steden en zelfs daarbuiten. De aard van de bovenlokale projecten impliceert per definitie een samenwerking die de grenzen van één enkele gemeente overschrijdt.

De keuze voor partners volgt uit de doelstellingen en de beoogde doelgroep van het project. Wat wil je bereiken? Wie wil je betrekken? Welke expertise heb je nodig? In functie daarvan zoeken projecten de meest relevante partners – ongeacht hun locatie.

Of het nu gaat om het bundelen van kennis,

het aanspreken van een breder publiek of het aanpakken van een gedeelde uitdaging: de samenwerking is gericht en doordacht. De sectoroverstijgende en bovenlokale opzet van de projecten maakt een diversiteit aan partners waardevol en noodzakelijk.

Hoe succesvol samenwerken?

Een duurzaam partnerschap vraagt tijd, vertrouwen en de bereidheid om te experimenteren. Projecten floreren wanneer ze kunnen groeien in fases, met ruimte voor reflectie, aanpassing en gedeelde verantwoordelijkheid.

De meerwaarde van bovenlokale samenwerking ligt niet enkel in wat je samen realiseert, maar ook in hoe die samenwerking tot stand komt. Door expliciet aandacht te schenken aan het proces, duurzaamheid en wederkerigheid, wordt samenwerking geen middel, maar een motor voor verandering. In de cultuursector, en ver daarbuiten. /

Tips

- Denk na over schaalvergroting of verdieping van je projectidee, voorbij de grens van het lokale. Wat heeft je project nodig? Welke partners horen daar bij?
- Bouw de ontwikkeling van de samenwerking meteen in je projectdossier in.
- Neem tijd voor kennismaking en netwerking. Maak heldere afspraken.
- Benoem expliciet de meerwaarde voor partners uit andere sectoren.